

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om civilpersoners deltagande i krishantering

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om civilpersoners deltagande i krishantering (RP 112/2021 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- utskottsråd Henri Helo, riksdagens kansli
- professor Olli Mäenpää
- professor Janne Salminen
- professor Kaarlo Tuori.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om civilpersoners deltagande i krishantering ändras.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2022.

I propositionens motiv till lagstiftningsordningen bedömer regeringen lagförslagen mot grundlagens 18 § om rätt till arbete och näringsfrihet och 21 § om rättsskydd.

Regeringen anser att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

FÖRVALTNINGSUTSKOTTET BEGÄRAN OM UTLÅTANDE

Förvaltningsutskottet har begärt grundlagsutskottets utlåtande om huruvida de allmänna utnämningensgrunderna enligt 125 § 2 mom. i grundlagen ska tillämpas när en person utnämns till ett offentligt anställningsförhållande enligt lagen om civil krishantering.

Utlåtande GrUU 9/2022 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Enligt grundlagens 125 § 2 mom. är de allmänna utnämningsgrunderna för offentliga tjänster skicklighet, förmåga och beprövad medborgerlig dygd. Enligt regeringens proposition om bestämmelsen (RP 1/1998 rd, s. 180/II) avses med skicklighet närmast kunskaper och färdigheter som förvärvats med hjälp av utbildning eller arbetserfarenhet. Begreppet förmåga avser över huvud taget sådana personliga egenskaper som förutsätts för goda arbetsresultat, till exempel naturlig begåvning, organisationsförmåga, initiativkraft och andra liknande egenskaper som är nödvändiga för en framgångsrik skötsel av uppgifterna i fråga. Med beprövad medborgerlig dygd avses i samband med allmänna medborgerliga aktiviteter förvärvade meriter som har relevans för skötseln av tjänsten samt ett gott uppförande. De allmänna utnämningsgrunderna ska tolkas i sammanhang med de allmänna och särskilda behörighetsvillkoren för respektive tjänst och då ska också beaktas tjänstebenenämningen och uppgiftsområdet samt de konkreta arbetsuppgifter som hör till tjänsten.

(2) Enligt regeringens proposition med förslag till den ursprungliga lagen om civilpersoners deltagande i krishantering (nedan lagen om civil krishantering) ska de allmänna utnämningsgrunderna tillämpas också när en person utnämns till ett sådant annat offentligrättsligt anställningsförhållande som avses i lagen om civil krishantering (RP 206/2004 rd, s. 42). I den nu aktuella propositionen om ändring av lagen (s. 11) anses det dock att de allmänna utnämningsgrunderna inte längre ska tillämpas på de offentliga anställningar som föreskrivs i lagen om civil krishantering, eftersom ordalydelsen i 125 § 2 mom. i grundlagen inte stöder tolkningen att med en offentlig tjänst även avses ett annat offentligrättsligt anställningsförhållande och grundlagsutskottet i sin tolkningspraxis inte har tagit ställning till om de allmänna utnämningsgrunderna är tillämpliga på sådana anställningsförhållanden.

(3) Enligt en utredning som grundlagsutskottet fått har de allmänna utnämningsgrunderna i 125 § 2 mom. i grundlagen i princip tillämpats i vid bemärkelse på dem som står i offentligrättsligt anställningsförhållande, oberoende av hur grunderna och särdragen i detta anställningsförhållande har definierats närmare. De allmänna utnämningsgrunderna har ansetts gälla förutom utnämning till en tjänst även utnämning till ett tjänsteförhållande, och de har utöver utnämning också tillämpats bland annat på anställning, val och förflyttning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande samt på annan tillsättning av en tjänst. Grundlagsutskottet har också ansett att utnämningsgrunderna ska tillämpas på utnämningar av ledamöter med uppgiften som bisyssla (GrUU 53/2014 rd, s. 4/II).

(4) Bestämmelsen i 125 § 2 mom. i grundlagen kan anses trygga den grundläggande kompetensnivån särskilt för personer som utövar offentlig makt och sköter offentliga förvaltningsuppgifter i ett offentligrättsligt anställningsförhållande och samtidigt fastställa de grundläggande kriterier som ska tillämpas vid utnämningsprövningen för att trygga god förvaltning. Enligt grundlagsutskottet har det i regeringspropositionen inte framförts några sådana omständigheter som motiverar att man avviker från de ovan beskrivna utgångspunkterna för tillämpningen av 125 § 2 mom. i grundlagen. Utskottet anser det motiverat att de allmänna utnämningsgrunderna i 125 § 2 mom. i grundlagen fortfarande ska tillämpas också när en person utnämns till ett offentligrättsligt anställningsförhållande enligt lagen om civil krishantering.

Utlåtande GrUU 9/2022 rd

(5) För tydlighetens skull är det dock enligt grundlagsutskottet motiverat att till den föreslagna lagen foga en uttrycklig hänvisning till bestämmelsen i 6 § 1 mom. i statstjänstemannalagen, enligt vilken bestämmelser om de allmänna grunderna för utnämning finns i grundlagen. Av samma orsak är det motiverat att till lagen foga en hänvisning också till 6 § 2 mom. i tjänstemannalagen som gäller likabehandling.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 24.2.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Maria Guzenina sd
medlem Olli Immonen saf
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Mats Löfström sv
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Sakari Puisto saf
medlem Wille Rydman saml
medlem Tuula Väättäinen sd
ersättare Sari Tanus kd.

Sekreterare var

utskottsrad Johannes Heikkonen.